

عهدنامه دوستی

منعقدہ بین دولت علیہ ایران

و

جمهوری شوروی روسیہ

۱۹۲۱ میلادی

مواد عهدنامه دوستی منعقدہ بین دولت علیہ ایران و جمهوری شوروی روسیہ کہ در جلسہ ۲۳ قوس سنہ ۱۳۰۰ اجازہ مبادلہ آن داده شدہ است.

چون دولت ایران از یک طرف و دولت جمهوری اتحادی اشتراکی شوروی روسیہ از طرف دیگر نہایت درجہ مایل بودند کہ روابط محکم و حسنہ همجواری و برادری در آتیہ مابین ملتین ایران و روس برقرار باشد لہذا مصمم شدند کہ داخل مذاکرہ در این باب شدہ و برای این مقصود اشخاص ذیل را وکلای مختار خود نمودند.

از طرف دولت ایران علی قلی خان مشاور الممالک^۱ از طرف دولت جمهوری اتحادی اشتراکی شوروی روسیہ گہ ارکی واسیلویچ چیچرین و لومیخائیلویچ کاراخان وکلای مختار مزبور پس از ارائہ اعتبارنامہ‌های خود کہ موافق قاعدہ و ترتیبات مقتضیہ بودہ در آنچه ذیلًا ذکر می شود توافق نظر حاصل نمودند.

۱- ۲۳ قوس ۱۳۰۰ = ۲۳ آذر ۱۳۰۰ خورشیدی = ۱۶ دسامبر ۱۹۲۱
۲- علی قلی خان مشاور الممالک = علی قلی خان انصاری (متولد ۱۲۴۸ خورشیدی - وفات ۱۳۱۹ خورشیدی) فرزند میرزا حسن خان نایب الوزراہ، از ۱۲۸۰ تا ۱۲۸۳ خورشیدی.

سمت: نیابت و مستشاری سفارت ایران در پترزبورگ، در ۱۲۹۴ خورشیدی در کابینہی فرمانفرما و در ۱۲۹۶ خورشیدی در کابینہی مستوفی الممالک و در کابینہی صمصام السلطنہ و در ۱۲۹۷ خورشیدی در کابینہی وثوق الدولہ وزیر خارجہ بود. بہ نمایندگی دولت ایران در کنگرہی صلح ورسای تعیین شد (فرہنگ معین جلد ۶)

کنگرہی صلح ورسای پیمان صلحی است کہ بہ جنگ جهانی اول پایان داد (سال ۱۹۱۹ میلادی)

(دایرۃ المعارف فارسی - جلد سوم - غلامحسین مصاحب)

فصل اول

دولت شوروی روسیه مطابق بیانیه‌های خود راجع بمبانی سیاست روسیه نسبت به ملت ایران مندرجه در مراسلات ۱۲ نوامبر ۱۹۱۸ و ۲۶ آوریل ۱۹۱۹ یکمرتبه دیگر رسماً اعلان می‌نماید که از سیاست جابرانه که دولت‌های مستعمراتی روسیه که به اراده کارگران و دهاقین این مملکت سرنگون شدند نسبت به ایران تعقیب می‌نمودند قطعاً صرف‌نظر می‌نماید. نظر به آنچه گفته شد و با اشتیاق به اینکه ملت ایران مستقل و سعادتمند شود و بتواند آزادانه در دارایی خود تصرفات لازمه را بنماید. دولت شوروی روسیه تمام معاهدات و مقاولات و قراردادهایی را که دولت تزاری روسیه با ایران منعقد نموده و حقوق ملت ایران را تضییع می‌نمود ملغی و از درجه اعتبار ساقط شده اعلان می‌نماید.

فصل دوم

دولت شوروی روسیه از سیاست دولت‌های روسیه تزاری که بدون رضایت ملل آسیا به بهانه تأمین استقلال ملل مزبوره با سایر ممالک اروپا در باب شرق معاهداتی منعقد می‌نمودند که بالنتیجه منجر به استملاک آن می‌گردید اظهار تنفر می‌نماید. این سیاست جنایت‌کارانه را که نه تنها استقلال ممالک آسیا را منهدم می‌نمود بلکه ملل زنده شرق را طعمه حرص غارتگران اروپایی و تعدیات مرتب آنها قرار می‌داد دولت شوروی روسیه بدون هیچ شرطی نفی می‌نماید.

۱-۴ تیرماه ۱۲۹۸ خورشیدی دولت شوروی طی یادداشتی اصول سیاست خود را در ایران تشریح کرد (باقر عاقلی- روزشمار تاریخ ایران، جلد اول)

نظر به آنچه گفته شد و مطابق اصل مذکوره در فصل اول و چهارم این معاهده، دولت شوروی روسیه استنکاف خود را از مشارکت در هر نوع اقدامی که منجر به تضعیف و محفوف نماندن سیادت ایران بشود اعلان نموده و کلیه معاهدات و قراردادهایی را که دولت سابق روسیه با ممالک ثالث به ضرر ایران و راجع به آن منعقد نموده است ملغی و از درجه اعتبار ساقط می‌داند.

فصل سوم

دولتین معظمتین متعاهدتین رضایت می‌دهند که سرحد مابین ایران و روسیه را مطابق تعیین کمیسیون سرحدی ۱۸۸۱ تصدیق و رعایت نمایند. ضمناً بواسطه عدم میلی که دولت شوروی روسیه از استفاده از ثمره سیاست غاصبانه دولت تزاری سابق روسیه دارد، از انتفاع از جزایر عاشوراده^۱ و جزایر دیگری که در سواحل و لایت استرآباد ایران واقع می‌باشند صرف‌نظر کرده همچنین قریه فیروزه را با اراضی مجاوره آن که مطابق قرارداد ۲۸ مای ۱۸۹۳^۲ از طرف ایران به روسیه انتقال داده شده است به ایران مسترد می‌دارد.

۱- جزایر عاشوراده=آشوراده - سه جزیره‌ی کوچک سابق (بزرگ، میانه، کوچک) جنوب شرقی دریای خزر، شرق شبه‌جزیره‌ی میانکاله که بواسطه‌ی فرو نشستن دریا به میانکاله متصل شده‌اند و دیگر به‌عنوان جزیره وجود ندارند. پایگاه مرزی آشوراده (بخش بندرشاه، شهرستان گرگان) در انتهای میانکاله واقع است و با اسکله‌ی بندرشاه ۳ کیلومتر فاصله دارد و دارای شعبه مهمی از شیلات است. (دایرةالمعارف فارسی- جلد اول- دکتر غلامحسین مصاحب)

۲- (May 28, 1893)

دولت ایران از طرف خود رضایت می‌دهد که شهر سرخس^۱ معروف به سرخس روس یا سرخس کهنه با اراضی مجاور آن که منتهی به رودخانه سرخس می‌شود در تصرف روسیه باقی بماند.

طرفین معظمین متعاهدتین با حقوق مساوی از رودخانه اترک^۲ و سایر رودخانه‌ها و آبهای سرحدی بهره‌مند خواهند شد و ضمناً برای تنظیم قطعی مسئله انتفاع از آبهای سرحدی و برای حل کلیه مسائل متنازع فیهای سرحدی و ارضی يك کمیسیون

۱- شهر سرخس - بخش، شمال شهرستان مشهد (دارای ۴۷ آبادی از شمال و شرق به ترکمنستان محدود است هری رود از شرق آن می‌گذرد- بادهای ۱۲۰ روزه دارد. گردنه‌ی معروف مزدوران در دهستان مزدوران از این بخش است. محصولش کنجد، زیره و میوه است. دام‌داری در آن رایج است، گوسفند قراکل دارد، مرکزش سرخس در ۱۸۰ کیلومتری شرق مشهد است. شهر قدیم سرخس بر جاده‌ی طوس بر مرو و بر ساحل شرقی رود تجن قرار داشت و در قرن چهارم هجری قمری شهری بزرگ و از حیث جمعیت نصف مرو بود. مؤلفین قدیم ایرانی و عرب، بنای آن را به کیکاوس، افراسیاب و نوالقرنین نسبت داده‌اند. از بزرگانی که از این سرزمین برخاسته‌اند، فضل‌بن سهل و برادرش حسن‌بن سهل، وزیران مأمون و احمدبن طیب سرخسی را می‌توان نام برد.

۲- اترک = رود خراسان شمالی- که از کوه‌های هزارمسجد در شمال شرقی قوچان سرچشمه می‌گیرد و به خلیج حسینقلی در جنوب شرقی دریای خزر می‌ریزد. طول آن را در مآخذ مختلف ۵۰۰، ۵۴۰، ۵۸۰ و حتی ۶۰۰ کیلومتر ضبط کرده‌اند. رود اترک ابتدا عمدتاً بجانب غرب روان شده از شیروان و از شمال بجنورد و مراوه‌تپه می‌گذرد. در دهکده‌ی مرزی چات، ریزابه‌ی عمده‌ی آن، سیمبار (Simbsr) یا سومبار (SUM روسی) از ترکمنستان به آن می‌ریزد. سپس در امتداد جنوب غربی روان شده دلتایی تشکیل می‌دهد و به خلیج حسینقلی می‌ریزد. به موجب قرارداد ۱۸۸۲ ایران و روسیه ی تزاری، رود اترک از چات به بعد خط مرزی دو کشور تعیین شد. در تاریخ ۲۰ مرداد ۱۳۳۶ هجری خورشیدی (۱۱ ماه اوگوست ۱۹۵۷ میلادی) دولتین ایران و شوروی موافقت‌نامه‌ای در تهران امضا نمودند در بابت تنظیم طرح‌های مقدماتی جهت استفاده‌ی مشترک و متساوی از قسمت‌های مرزی رودهای ارس و اترک، به‌منظور آبیاری و تولید نیروی برق و برطبق مفاد آن، بر اثر ساختمان سد و مخزن بر روی رود اترک، ۱۷/۵۰۰ هکتار از اراضی ترکمنستان و همین مقدار از اراضی ایران آبیاری خواهد شد و احتیاجات محل به نیروی برق مرتفع

خواهدگردید. (دایرةالمعارف غلامحسین مصاحب- جلد اول)

مرکب از نمایندگان ایران و روسیہ معین خواهد شد.

فصل چهارم

با تصدیق این کہ ہر یک از ملل حق دارد مقدرات سیاسی خود را بلامانع و آزادانہ حل نماید ہر یک از طرفین از مداخلہ در امور داخلی طرف مقابل صرف نظر کردہ و جدّاً خودداری خواہد نمود.

فصل پنجم

طرفین معظمتین متعاهدتین تقبل می نمایند کہ:

۱ - از ترکیب و یا توقف تشکیلات و یا دستجات (کروپ‌ها) بہ ہر اسم کہ نامیدہ شوند و یا اشخاص منفرد کہ مقصود تشکیلات و اشخاص مزبور مبارزہ با ایران و روسیہ و همچنین ممالک متحدہ با روسیہ باشد در خاک خود ممانعت نمایند. و همچنین در گرفتن افراد قشونی و یا تجهیزات نفرات برای صفوف قشون و یا قواء مسلحہ تشکیلات مزبورہ در خاک خود ممانعت نمایند.

۲ - بہ کلیہ ممالک و یا تشکیلات قطع نظر از اسم آن تشکیلات کہ مقصودشان مبارزہ با متعاهد معظم باشد نباید اجازہ دادہ شود کہ بہ خاک ہر یک از طرفین معظمتین متعاهدتین تمام آنچه را کہ ممکن است بر ضد متعاهد دیگر استعمال شود وارد نمودہ یا عبور دہند.

۳ - با تمام وسائلی کہ بہ آن دسترس باشد از توقف قشون و یا قواء مسلحہ مملکت ثالث دیگری در صورتیکہ احتمال برود توقف قواء مزبورہ باعث تہدید سرحدات و یا منافع و یا امنیت

متعاہد معظم دیگر می شود باید در خاک خود و متحدین خود ممانعت نمایند.

فصل ششم

طرفین معظمتین متعاہدتین موافقت حاصل کردند که هر گاه ممالک ثالثی بخواهند بوسیله دخالت مسلحه سیاست غاصبانه را در خاک ایران مجری دارند یا خاک ایران را مرکز حملات نظامی برضد روسیه قرار دهند و اگر ضمناً خطری سرحدات دولت جمهوری اتحادی شوروی روسیه و یا متحدین آن را تهدید نماید و اگر حکومت ایران پس از اخطار دولت شوروی روسیه خودش نتواند این خطر را رفع نماید دولت شوروی حق خواهد داشت قشون خود را به خاک ایران وارد نماید تا اینکه برای دفاع از خود اقدامات لازمه نظامی را بعمل آورد دولت شوروی روسیه متعهد است که پس از رفع خطر بلاد رنگ قشون خود را از حدود ایران خارج نماید.

فصل هفتم

نظر با اینکه ملاحظات مذکوره در فصل ۶ می توانند همچنین در باب امنیت در بحر خزر مورد پیدا نمایند لهذا طرفین معظمتین متعاہدتین موافق هستند که اگر در جزء افراد بحریه ایران اتباع دولت ثالثی باشند که از بودن خود در بحریه ایران برای تعقیب مقاصد خصمانه نسبت بروسیه استفاده نمایند دولت شوروی روسیه حق خواهد داشت که انفصال عناصر مضره مزبوره را از دولت ایران بخواهد.

فصل هشتم

دولت شوروی روسیه انصراف قطعی خود را از سیاست اقتصادی که حکومت تزاری روسیه در شرق تعقیب می‌نمود و به دولت ایران نه از نقطه نظر توسعه اقتصادی و ترقی ملت ایران بلکه برای اسارت سیاسی ایران پول می‌داد اعلان می‌نماید.

بنابر این دولت شوروی روسیه از هر نوع حقوق خود نسبت به قروضی که دولت تزاری به ایران داده است صرف نظر کرده و آن گونه استقراض‌ها را فسخ شده و غیرقابل تأدیه می‌شمارد همچنین دولت شوروی روسیه از تمام تقاضاهای راجع به انتفاع از عواید ایران که وثیقه استقراض‌های مذکوره بودند صرف نظر می‌نماید.

فصل نهم

دولت شوروی روسیه نظر به اصول نفی سیاست مستعمراتی سرمایه‌داری که باعث بدبختی‌ها و خون‌ریزی‌های بیشمار بوده و می‌باشد از انتفاع در کارهای اقتصادی روسیه تزاری که قصد از آنها اسارت اقتصادی ایران بود صرف نظر می‌نماید.

بنابر این دولت شوروی روسیه تمام نقدینه و اشیاء قیمتی و کلیه مطالبات و بدهی بانک استقراضی ایران^۱ را و همچنین

۱- بانک استقراضی ایران در این‌جا مقصود بانک استقراضی روس است. این بانک برای رقابت با بانک شاهنشاهی در زمان ناصرالدین شاه قاجار در ایران تأسیس گردید. در ۱۲۶۸ هجری قمری (معادل ۱۲۳۱ خورشیدی - ۱۸۵۲ میلادی) ناصرالدین شاه امتیاز ایجاد بانک و حق انحصاری حراج عمومی را به یکی از اتباع روسیه داد و بانک استقراضی به صورت یک شرکت خصوصی تشکیل شد و چندی به معاملات رهن اشیاء منقول پرداخت. بعداً دولت روسیه سهام شرکت را خریداری کرده و اداره‌ی آن را بدست خود گرفت. بانک استقراضی شعبه‌هایی در شهرهای شمالی ایران دایر کرد و دامنه‌ی عملیات خود را از معاملات منقول، به رهن اموال غیرمنقول گشاید. این بانک علاوه

کلیه دارایی منقول و غیرمنقول بانک مزبور را در خاک ایران بملکیت کامل ملت ایران واگذار می نماید.

توضیح آنکه در شهرهایی که مقرر است قنصلگری های روسیه تأسیس شوند و در آنجاها خانه های متعلقه به بانک استقراضی ایران وجود داشته و مطابق این فصل نه (۹) منتقل به دولت ایران می شود دولت ایران رضایت می دهد که یکی از آن خانه ها را مجاناً برای استفاده مطابق انتخاب دولت شوروی روسیه برای محل قنصلگری روسیه واگذار نماید.

فصل دهم

دولت شوروی روسیه کوشش سیاست مستعمراتی دنیا را که در ساختن راه ها و کشیدن خطوط تلگرافی در ممالک غیر برای تأمین نفوذ نظامی خود بر توسعه تمدن ملل ترجیح می دهد نفی کرده و مایل است که وسایل مراودات و مخابرات که برای استقلال و تکمیل تمدن هر ملتی لزوم حیاتی دارد باختیار خود ملت ایران واگذار شود و ضمناً به قدر امکان خسارت وارده به ایران بواسطه قشون دولت تزاری جبران شود. لهذا دولت شوروی روسیه موسسات روسی ذیل را بلاعوض به ملکیت قطعی ملت ایران واگذار می نماید:

- ۱ - راه های شوسه از انزلی به تهران و از قزوین به همدان با تمام اراضی و ابنیه و اثاثیه متعلق به راه های مذکوره.
- ب) خطوط راه آهن از جلفا به تبریز و از صوفیا به دریاچه ارومیه با تمام ابنیه و وسایل نقلیه و متعلقات دیگر.

ت) اسکله ها و انبارهای مال التجاره و کشتی های تجاری و
 بر مردم (مخصوصاً ملاها، اعیان و درباریان) به دولت نیز قرض می داد. به موجب همین معاهده نامه، قروض دولت ایران که متجاوز از چهل میلیون منات روسی بود، ملغی گردید (دایرة المعارف غلامحسین مصاحب- جلد اول)

کرجیها و کلیه وسایل نقلیه در دریاچه ارومی با تمام متعلقات آنها.

ث) تمام خطوط تلگرافی و تلفونی با تمام متعلقات و ابنیه و اثاثیه که در حدود ایران بتوسط دولت سابق تزاری ساخته شده است.

ج) بندر انزلی (پر) با انبارهای مال التجاره و کارخانه چراغ برق و سایر ابنیه.

فصل یازدهم

نظر به اینکه مطابق با اصول بیان شده در فصل اول این عهدنامه، عهدنامه منعقدہ در ۱۰ فوریه ۱۸۲۸ مابین ایران و روسیه در ترکمانچای^۱ نیز که فصل ۸ آن حق داشتن بحریه را در بحر خزر از ایران سلب نموده بود از درجه اعتبار ساقط است لهذا طرفین معظمین متعاهدتین رضایت می‌دهند که از زمان امضاء این معاهده هر دو بالسویه حق کشتی رانی آزاد را در زیر بیرق‌های خود در بحر خزر داشته باشند.

فصل دوازدهم

دولت شوروی روسیه پس از آنکه رسماً از استفاده از فواید اقتصادی که مبتنی بر تفوق نظامی بوده صرف نظر نموده اعلان می‌نماید که علاوه بر آنچه در فصل نه و ده ذکر شد سایر امتیازات نیز که دولت سابق تزاری عنفاً برای خود و اتباع خود

۱- معاهده‌ای که بعد از یک سلسله جنگ‌های سخت در قفقاز و آذربایجان بین سپاهیان ایران و روس، در پنجم شعبان ۱۲۴۳ هجری قمری (فوریه‌ی ۱۸۲۸) در ده ترکمانچای، بخشی از شهرستان میانه، استان آذربایجان شرقی بررود ترکمانچای ۳۳ کیلومتری شمال غربی میانه و ۱۰۰ کیلومتری تبریز، بین دولتین ایران و روس امضا شد. (دایرةالمعارف غلامحسین مصاحب- جلد اول)

از دولت ایران گرفته بود از درجه اعتبار ساقط می‌باشند. دولت شوروی روسیه از زمان امضاء این عهدنامه تمام امتیازات مذکوره را اعم از آنکه به موقع به اجرا گذارده شده باشند و یا گذارده نشده باشند و تمام اراضی که به واسطه آن امتیازات تحصیل شده‌اند به دولت ایران که نماینده ملت ایران است واگذار می‌نماید.

لذا اراضی و مایملکی که در ایران متعلق به دولت تزاری سابق بوده محوطه سفارت روس در طهران و در زرگنده با تمام ابنیه و اثاثیه موجوده در آنها همچنین محوطه و ابنیه و اثاثیه جنرال قونسولگریها و ۱۹۹۹ قونسولگریهای سابق روسیه در ایران در تصرف روسیه باقی می‌ماند.

توضیح آنکه دولت شوروی روسیه از حق اداره کردن قریه زرگنده^۲ متعلق به دولت سابق تزاری بود صرف‌نظر می‌نماید.

فصل سیزدهم

دولت ایران از طرف خود وعده می‌دهد که امتیازات و مایملکی را که مطابق این عهدنامه به ایران مسترد شده است بتصرف و اختیار و یا استفاده هیچ دولت ثالث و اتباع دولت ثالثی واگذار ننموده و تمام حقوق مذکوره را برای رفاه ملت ایران

محفوظ بدارد.

۱- متأسفانه این عبارت در قرارداد خوانا نبود. از شما خواننده‌ی عزیز تقاضا داریم با مراجعه به اصل قرارداد که در صفحات پایانی همین کتابچه چاپ شده، ما را یاری دهید و چنانچه موفق به خواندن آن شدید، با ما تماس بگیرید.

۲- آبادی زرگنده، جزء شهرستان شمیرانات، در طرفین جاده‌ی قدیم تهران به تجریش، در جنوب تجریش و محل تابستانی سفارت‌های ترکیه و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بوده است. (برگرفته از دایرةالمعارف غلامحسین مصاحب- جلد دوم)

فصل چهاردهم

با تصدیق اهمیت شیلات^۱ سواحل بحر خزر برای اعاشه روسیه دولت ایران پس از انقضای اعتبار قانونی تقبلات فعلی خود نسبت به شیلات مزبورہ حاضر است کہ با اداره ارزاق جمهوریت اتحادی اشتراکی شوروی روسیه قراردادی در باب صید ماهی با شرایط خاص کہ تا آن زمان معین خواهد شد منعقد نماید.

همچنین دولت ایران حاضر است کہ با دولت شوروی روسیه داخل مطالعه و ساییلی کہ حالیه نیز تا رسیدن موقع شرایط مذکورہ در فوق امکان رساندن مواد شیلات مزبورہ را بہ روسیه در نظر ادارات ارزاق جمهوری اشتراکی روسیه تأمین بنماید بشود.

فصل پانزدهم

دولت شوروی روسیه نظر بہ اصول اعلام شدہ خود در باب آزادی عقاید مذهبی مایل است بہ تبلیغات مذهبی کہ مقصود باطنی از آن اعمال نفوذ سیاسی در توده مردم و کمک بہ دسایس سبعانہ تزاری بودہ در ممالک اسلامی خاتمہ دہد.

بنابر این دولت شوروی روسیه انحلال تمام ہیئت‌های روحانی را کہ در ایران، دولت سابق تزاری تاسیس کردہ بود اعلان می‌نماید و اقدام خواهد نمود کہ بعداً از روسیه بہ ایران اینگونه ہیئت‌ها اعزام نشوند.

دولت شوروی روسیه اراضی و ابنیه و دارایی ہیئت ارتودکس

۱- شیلات (جمع شیل، کہ در سواحل دریای مازندران و مخصوصاً در گیلان، بہ معنی سدی است از چوب کہ در عرض رودخانہ برای بہ دام انداختن و صید ماهی می‌سازند). نام سازمان بهره‌برداری از ماهی در سواحل و آب‌های ایران در بحر خزر و در رودخانہ‌های شمال ایران و یا در خلیج فارس می‌باشد.

را در ارومیه و همچنین تمام دارایی سایر موسسات سنخ هیئت مزبوره را بلاعوض به ملکیت دائمی ملت ایران که دولت ایران نماینده آن است واگذار مینماید.

دولت ایران اراضی و ابنیه و دارایی مزبور را به مصرف ساختن مدارس و سایر موسسات معارفی خواهد رساند.

فصل شانزدهم

نظر به مندرجات مراسله دولت شوروی به تاریخ ۲۵ اپریل ۱۹۱۹ راجع بامکان قضاوت قونسول ها به اتباع روسیه ساکن ایران و همچنین اتباع ایرانی ساکن روسیه از تاریخ امضاء این معاهده دارای حقوق مساوی با سکنه محلی بوده و محکوم قوانین مملکت متوقف فیها خواهند بود و به تمام کارهای قضایی آنها در محاکم محلی رسیدگی خواهد شد.

فصل هفدهم

اتباع ایران در روسیه و همچنین اتباع روسیه در ایران از خدمت نظامی و تأدیه هر نوع مالیات نظامی یا عوارض نظامی معاف هستند.

فصل هجدهم

اتباع ایران در روسیه و اتباع روسیه در ایران در آزادی مسافرت در داخله مملکت دارای حقوقی می باشند که باتباع دول کاملاً الوداد به غیر از دول متحده باروسیه واگذار می شود.

فصل نوزدهم

طرفین معظمتین متعاهدتین در مدت قلیلی پس از امضاء

عهدنامه اقدام به تجدید روابط تجارتی خواهند نمود. وسایل منتظم واردات و صادرات مال التجاره و تأدیه قیمت آن و همچنین طرز دریافت و میزان حق گمرکی که از طرف ایران بر مال التجاره روس تعلق می‌گیرد مطابق قرارداد خاص تجارتی که بوسیله کمیسیون خاص از نمایندگان طرفین تشکیل خواهد شد معین خواهد گردید.

فصل بیستم

طرفین معظمتین متعاهدتین متقابلاً بهمدیگر حق ترانزیت می‌دهند که از طریق ایران و یا طریق روسیه به ممالک ثالثی مال التجاره حمل نمایند. ضمناً بر مال التجاره حمل شده عوارض بیش از آنچه از مال التجاره دول کامله الوداد غیر از ممالک متحده با جمهوری اتحادی شوروی روسیه اخذ می‌شود نباید تعلق بگیرد.

فصل بیست و یکم

طرفین معظمتین متعاهدتین در اقل مدت پس از امضاء این عهدنامه اقدام در استقرار روابط تلگرافی و پستی مابین ایران و روسیه خواهند نمود شرایط روابط مذکوره در قرارداد خاص پستی و تلگرافی معین خواهد شد.

فصل بیست و دوم

برای تثبیت روابط ودادیه همجواری و تهیه موجبات درک حسن نیت همدیگر که پس از امضاء این عهدنامه فیما بین برقرار می‌شود هر یک از طرفین معظمتین متعاهدتین در پایتخت

طرف مقابل نماینده مختار خواهند داشت که چه در ایران و چه در روسیه دارای حق مصونیت خارج از مملکت و (اکتری توریالیته) و سایر امتیازات مطابق قوانین بین‌المللی و عادات و همچنین قواعد و مقررات جاریه در مملکتین نسبت به نمایندگان سیاسی خواهند بود.

فصل بیست و سوم

طرفین معظمتین متعاهدتین به نیت توسعه روابط مملکتین متقابلاً در نقاطی که برضایت طرفین معین خواهد شد تاسیس قونسولگری‌ها خواهند نمود. حقوق و صلاحیت قونسولها در قرارداد مخصوصی که بالاتأخیر پس از امضاء این عهدنامه منعقد خواهد شد و همچنین مطابق قواعد و مقررات جاریه در هر دو مملکت نسبت به موسسه قونسولها معین خواهد شد.

فصل بیست و چهارم

این عهدنامه باید در ظرف سه ماه تصدیق شود. مبادله تصدیق نامه‌ها در شهر طهران حتی الامکان در مدت قلیلی بعمل خواهد آمد.

فصل بیست و پنجم

این عهدنامه بزبان فارسی و روسی در دو نسخه اصلی نوشته شده در موقع تفسیر آن هر دو نسخه معتبر می‌باشند.

فصل بیست و ششم

این عهدنامه فوراً پس از امضاء دارای اعتبار خواهد شد.

برای تصدیق آنچه گفته شد امضاء کنندگان ذیل این عهدنامه را امضاء کرده و با مهار خود ممهور نمودند.

در شهر مسکو در ۲۶ فوریه سال ۱۹۲۱ تحریر شد امضاء: گه اُرگی چیچرین - ل. کاراخان - مشاور الممالک

اجازه مبادله این عهدنامه که دارای یک مقدمه و بیست و شش فصل است در جلسه ۲۳ قوس سنة ۱۳۰۰ داده شد.

رئیس مجلس شورای ملی مؤتمن الملک^۱

این مواد با اصل مطابق است و اصل در دفتر وزارت امور خارجه ضبط است. به تاریخ ۲۲ حمل ۱۳۰۰.

امضاء

۱- مؤتمن الملک: میرزا حسین مؤتمن الملک (تولد ۱۲۵۴ هجری خورشیدی - وفات ۱۳۲۶ هجری خورشیدی) پسر دوم میرزا نصرالله خان مشیرالدوله از تحصیل‌کردگان پاریس و لندن. وی چند بار وکیل مجلس و وزیر بوده و مدتی ریاست مجلس شورای ملی را به عهده داشت و مؤلف «مجموعه‌ی معاهدات ایران با دول خارجه» است. وی به مرض سرطان فقرات در تهران درگذشت. (فرهنگ معین جلد پنجم)

بعون خداوند متعال

ما سلطان احمدشاه قاجار شاهنشاه کل ممالک محروسهٔ ایران

پس از ملاحظه عهدنامه مودت مورخه ۸ حوت ۱۲۹۹ منعقد بین ما و حکومت جمهوری شوروی روسیه که مشتمل بر ۲۶ فصل است و به استناد مراسله نمره (۱۶۰۰) مورخه ۲۰ قوس ۱۳۰۰ شمسی نماینده مختار دولت شوروی روسیه و وزیر خارجه ما به تصویب مجلس شورای ملی رسیده تصدیق و تصویب می‌نماییم و به امضای خود موشح بختام همایونی مختوم می‌داریم. در قصر سلطنتی فرح‌آباد به تاریخ ۲۵ جمادی الاولی ۱۳۴۰ مطابق ۴ دلو ۱۹۲۲^۲ شمسی محل صحه همایونی، محل خاتم همایونی

صورت مجلس مبادله تصویب عهدنامه که بین جمهوری اجتماعی متحده شوروی روسیه و ایران در مسکو منعقد شده است.

امضاء کنندگان ذیل برای مبادله عهدنامه مودت منعقد بین جمهوری متحده شوروی سوسیالیست روسیه و ایران به تاریخ ۲۶ فوریه [۱۹۲۲]^۳ که به امضای اعلیحضرت شاهنشاه ایران و مسیو اسمعیل ویچ نایب رییس کمیته اجرائیه مرکزی کل ممالک

۱- ۸ حوت ۱۲۹۹ = ۸ اسفند ۱۲۹۹ = ۲۶ فوریه ۱۹۲۱
۲۰ قوس ۱۳۰۰ = ۲۰ آذر ۱۳۰۰ = ۱۳ دسامبر ۱۹۲۱
۲۵ جمادی‌الثانی ۱۳۴۰ = ۴ دلو ۱۳۰۰ هجری خورشیدی = ۴ بهمن ۱۳۰۰ هجری خورشیدی = ۲۴ ژانویه ۱۹۲۲

۲- ۴ دلو ۱۳۰۰ برابر است با ۲۴ ژانویه ۱۹۲۲ میلادی.

۳- در این جا، نگارنده‌ی معاهده، اشتباهاً سال را ۱۹۲۱ نوشته است، در حالی که احمدشاه آن را در ۲۴ ژانویه ۱۹۲۲ امضا کرده است. بنابراین سال ۱۹۲۲ صحیح است.

روسیہ رسیده است حاضر شده و چون ملاحظه نمودند که تصویب عهدنامه مزبور از طرفین با یکدیگر مطابقت داشته و از روی صحت بعمل آمده است بمبادله آنها اقدام نمودند . نظر به مراتب فوق امضاء کنندگان این صورت مجلس را در دو نسخه نوشته با مهر خود ممهور ساختند.

در طهران در ۲۶ فوریه ۱۹۲۲ نوشته شد مطابق هشتم حوت
 ۱۳۰۰ هجری شمسی
 محل امضاء: حکیم الملک
 محل مهر
 حکیم الملک^۱

۱- حکیم الملک: از رجال دوره‌ی قاجار و پهلوی (وفات ۱۳۳۸ خورشیدی - ۱۹۵۹ میلادی) مکرر به نمایندگی مجلس شورا و سنا و به نخست‌وزیری انتخاب شد. در زمان امضای این قرارداد، نخست‌وزیر ایران بوده است.

(فصل ششم)

بصیرت پند هر یک از این حق داد و معصیت یا سر خورد چنین داد و داد نه هر یک از این
از این جهت در مورد حساب طرف تا به صرف نظر کرده و بعد از جدولی جدول نمود.

(فصل ششم)

این مطلق است بر این تشریح شده:

(۱) در یک باب در وقت کفایت و ادب است در یک باب، هر یک از این که در وقت کفایت
کفایت و در هر یک از این که در وقت کفایت و در هر یک از این که در وقت کفایت
و در هر یک از این که در وقت کفایت و در هر یک از این که در وقت کفایت

(۲) کفایت هر یک از این که در وقت کفایت و در هر یک از این که در وقت کفایت
و در هر یک از این که در وقت کفایت و در هر یک از این که در وقت کفایت

(۳) و اما که در وقت کفایت و در هر یک از این که در وقت کفایت
و در هر یک از این که در وقت کفایت و در هر یک از این که در وقت کفایت

(فصل ششم)

این مطلق است بر این تشریح شده که هر یک از این که در وقت کفایت
و در هر یک از این که در وقت کفایت و در هر یک از این که در وقت کفایت
و در هر یک از این که در وقت کفایت و در هر یک از این که در وقت کفایت
و در هر یک از این که در وقت کفایت و در هر یک از این که در وقت کفایت

چلت در دل مصمم شده خود در لب دردی قهقهه ندای پیر است تینت خدای بر خدای
 درون این غروب بی در زده مردم ویت بر این گستره تزلزلی بده در یک است اسرار خاتم در
 بنابرین است دردی درسته کمال تا پیت ای رنجه را که در دل است بی تزلزلی پیکر دره بودید
 در این خود خدای که بر این درسته بر این پیکر نیست اما خدای خدای

چلت دردی درسته در این درده ای است که در کس را دردی در این خاتم در این درستی است
 پیت در زده بر این پیت در این درستی در این درستی است و اگر در این
 چلت دردی در این درده ای است که در کس را دردی در این خاتم در این درستی است
 (فصل نهم)

نظر بر این است که چلت دردی در این ۱۹۱۹ میلادی در این فصل در این فصل
 رضا، این ماه دردی در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل
 در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل
 (فصل نهم)

چلت دردی در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل
 (فصل نهم)

چلت دردی در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل
 که در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل
 (فصل نهم)

چلت دردی در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل در این فصل

صورت ممبران در تصویب عهدنامه بین جمهوری ایران و شوروی

نمودی داشته و در اسکندریه

امضا شده گان وین برای در عهد

درست نموده بین جمهوری ایران و شوروی

در درون تاریخ ۶ فروردین ۱۳۰۱

شماره در اسکندریه و در اسکندریه

برای ممبران در اسکندریه

در درون تاریخ ۶ فروردین ۱۳۰۱

با یک دیگر تصویب داشته و در اسکندریه

بجای آن تمام نموده

نظر به آن فوق امضا شده گان

در درون تاریخ ۶ فروردین ۱۳۰۱

در درون تاریخ ۶ فروردین ۱۳۰۱

برای ممبران در اسکندریه

مهرضا: حکیم

مهر
حکیم